

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук, доцента

Семенюк Світлани Богданівни

на дисертаційну роботу **Щербатої Тетяни Сергіївни**

**«Розвиток партнерських відносин підприємств з вищими навчальними
закладами»,**

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи.

На сучасному етапі розвитку країни актуальними постають питання встановлення тісних зв'язків між підприємствами та освітніми установами. Від якості побудови інтегрованої системи «наука-освіта-виробництво» залежить інноваційний розвиток економіки України.

Сьогодні підкреслюється необхідність розвитку нової форми співпраці між освітніми закладами і підприємства – стратегічного партнерства, формування нових механізмів сучасних взаємин в галузі спільних наукових розробок, залучення до цільової підготовки студентів-випускників. В цьому контексті недостатньо дослідженими залишаються питання щодо розвитку партнерських відносин між вищими навчальними закладами (ВНЗ) та підприємствами, що передбачатиме гармонізацію їх інтересів.

З огляду на вищезазначене, необхідність розроблення й вивчення теоретичних засад та прикладних положень щодо розвитку партнерства підприємств і ВНЗ обумовлюють своєчасність і науково-практичне значення теми дисертаційної роботи Щербатої Т.С.

Актуальність роботи підтверджується також тим, що дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка». Матеріали дисертації використані при виконанні наступних тем дослідження: «Механізм оцінювання та підвищення ефективності інноваційних процесів» (державний реєстраційний номер

0117U004469), де автором подано пропозиції щодо підвищення ефективності інноваційних процесів підприємства через розвиток співпраці з науково-дослідними установами та ВНЗ; «Організаційно-економічне забезпечення синергізму інноваційних процесів у ланцюгах вартості» (державний реєстраційний номер 0113U005297), де автором обґрунтовано важливість співпраці підприємств та ВНЗ у розвитку його інноваційних процесів. Крім цього, систематизовано види партнерства та потенційні переваги для інноваційного підприємства, що підтверджуються актами впровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Наукові положення дисертаційної роботи, зроблені в ній висновки та рекомендації визначаються достатньо високим ступенем обґрунтованості. Дисертація написана згідно логічного плану, зміст розділів та підрозділів загалом розкриває їхню суть. Мета та завдання дослідження, поставлені дисертантом, послідовно розглядаються протягом усієї роботи.

Сформульовані в роботі висновки та рекомендації є результатом особистого дослідження і критичного опрацювання здобувачем наукових нормативних джерел, аналізу діяльності ВНЗ та підприємств.

При написанні дисертаційної роботи здобувач опрацювала достатній перелік вітчизняних та іноземних літературних джерел (194 найменування, з них – 42 - іноземні) та статистичних матеріалів освітньої галузі.

Послідовність, логічність та системність проведення наукового дослідження відображає зміст самої роботи. При визначенні сутності та значення партнерських відносин підприємства дисертантом запропоновано узагальнююче поняття партнерських відносин підприємства через призму певних характеристик та ознак (с.27-28). Автором дано загальну характеристику світових шкіл маркетингу відносин (с. 29-30), запропоновано розглядати партнерські відносини як відкриту систему (с. 31-32), визначено фактори, які впливають на партнерські відносини підприємства і ВНЗ (с. 36). Цікавим є екскурс в історію розвитку концепції маркетингу взаємовідносин

(с.37), який дозволив автору виділити основні організаційні форми взаємодії між підприємствами та ВНЗ (с. 38-41) та їх особливості (42-43).

Дисертантом досліджено сучасні тенденції в сфері вищої освіти (с. 49), визначено ключову роль дослідницьких університетів (с. 50), а також доведено необхідність стратегічної взаємодії освіти і науки у ВНЗ (с. 51-54). Автор послідовно аналізує освітнє середовище вітчизняного ринку, дає узагальнену оцінку діяльності ВНЗ, виділяючи основні рейтинги та індекси, які можуть бути використані при цьому (с. 55-58).

Одержані дисертантом наукові результати аналітичної частини базуються на аналізі масиву матеріалу, використанні сучасних методів досліджень і тому є науково обґрунтованими. Ці результати є реальними через вибір методичних положень для аналізу розвитку партнерських відносин підприємств та ВНЗ.

Досліджуючи зарубіжний досвід автором виділено найпоширеніші заходи щодо розвитку партнерських відносин між підприємствами та ВНЗ (с. 62-64) та визначено напрями та форми такої співпраці в різних країнах ЄС (с. 65-69), США (с. 70-71), Японії (с. 71-72). На основі дослідження в роботі визначено основні вигоди такої співпраці та наведено закордонний досвід їх вирішення (с. 73-76).

Також в роботі визначено передумови та бар'єри розвитку партнерських відносин між підприємствами та ВНЗ в Україні, досліджено основні фактори, що впливають на їх розвиток (с.79-80), проведено аналіз стану партнерських відносин підприємств ІТ-сектору з ВНЗ (с. 81-85), на основі чого встановлено бар'єри, що стримують розвиток таких відносин (с. 88-97). Здобувач визначає ряд проблем системи освіти, одна із яких є недостатнє та неефективне фінансування витрат на наукові та науково-технічні розробки, і як наслідок, відбувається зменшення чисельності науковців та дослідників (с. 92-94).

Дисертантом, на основі проведеного аналізу стану партнерства між ІТ-підприємствами та ВНЗ, виявлено ряд чинників, що сповільнюють розвиток ІТ-ринку (с.101), визначено пріоритетні завдання опитаних ІТ-підприємств щодо співпраці з ВНЗ (с. 106-107) та необхідні умови для розвитку

партнерських відносин ІТ-підприємств з ВНЗ Львівщини (с. 121-122). Дослідження основних елементів механізму управління розвитком партнерських відносин підприємств з ВНЗ показало, що цей механізм складається з багатьох функціональних процедур та принципів (с. 123-125).

Заслуговує на увагу запропонований автором підхід до оцінювання ВНЗ як партнера (с. 126-127), в основу якого покладена методика формування рейтингу ВНЗ. В роботі побудовано модель вибору ВНЗ як потенційного партнера ІТ-підприємства, що є кінцевим результатом налагодження взаємодії (с.129).

Слушними є думки автора щодо необхідності виконання ряду завдань при виборі ВНЗ як партнера, в першу чергу, розпізнавання тих ВНЗ, які мають зв'язок з основною діяльністю ІТ-підприємства (с. 130-132).

Вагомою практичною значимістю характеризується запропонована дисертантом форма оцінювання цінності партнерських відносин ІТ-підприємства з ВНЗ, а також система характеристик, які успішно можуть реалізовуватись в процесі розвитку партнерських відносин. Ґрунтовність і послідовність авторського підходу до оцінювання цінності партнерських відносин з ВНЗ знайшли відображення в моделі, яка представлена у параграфі 3.3 (с. 140-142). Імпонує те, що дана модель апробована для ІТ-підприємства Qubstudio, яке співпрацює з Національним університетом «Львівська політехніка» (с. 142-147).

На основі проведеного дослідження автором запропоновано схему взаємодії ІТ-підприємства з ВНЗ у питаннях навчання (с.160-162) та надані рекомендації щодо покращення рівня підготовки кадрів через розвиток партнерських відносин ВНЗ з ІТ-підприємством (163-164).

Отже, ключові положення дисертації розглядаються всебічно, з врахуванням нюансів, логічно і коректно викладаються. Кожен підрозділ має належне завершення, яке констатує авторську позицію з розглянутих питань та пов'язує його з подальшим матеріалом. Є всі підстави вважати рекомендації, висновки і сформульовані наукові положення достатньою мірою обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи Щербатої Тетяни Сергіївни характеризуються науковою новизною, мають теоретичне і практичне значення. Наукова новизна полягає у постановці, теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з розвитком партнерських відносин підприємств з ВНЗ. До наукової новизни дисертаційного дослідження слід віднести:

- систематизацію бізнес-процесів ІТ-підприємств, яка дозволила виділити такі їх види: аутсорсингове, продуктове та змішане (с.108-110);
- модель вибору ВНЗ як потенційного партнера ІТ-підприємства, що, на відміну від існуючих досліджень, ґрунтується на виборі цілей партнерських відносин, постановки спеціалізованих завдань відповідно до видів ІТ-підприємств, проведенні сегментування ВНЗ і передбачає розподіл критеріїв оцінювання ВНЗ (с. 129-130);
- модель визначення рівня цінності партнерських відносин ІТ-підприємства з ВНЗ, де акцентується увага на розробці системи показників як індивідуального оцінювання партнера, так і оцінювання системи партнерських відносин в цілому(с. 140-141).

Крім цього, елементи наукової новизни містить запропонована класифікація видів партнерських відносин, що включає додаткові класифікаційні ознаки: за рівнем новизни, за цілями формування, за типом господарської взаємодії, за регулярністю операцій, за характером впливу на середовище (с. 32), послідовність вибору стратегії розвитку партнерських відносин ІТ-підприємства з ВНЗ, яка здійснюється на основі розробленої матриці та враховує значення інтегральних показників індивідуальної та функціональної цінності партнерських відносин (с. 148-149).

Отримані в процесі дослідження теоретичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані для розвитку партнерських відносин підприємств з ВНЗ.

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертаційних роботах

Зважаючи на методи досліджень, глибину аналізування та використання системного підходу і сучасних методів наукового дослідження, поглибленим аналізом як фундаментальних наукових праць та аналізом електронних та науково-популярних джерел, результати досліджень варто вважати достовірними.

Достовірність отриманих результатів визначається також коректним застосуванням системного підходу та сучасних методів наукового дослідження таких як: порівняння, узагальнення, конкретизації, групування, систематизації, анкетування, емпіричного дослідження, експертних оцінок, статистичного динамічного та порівняльного аналізу, графічного, аналізу і синтезу.

Очевидно, що структура роботи логічна і завершена. Зміст дисертаційної роботи, який відповідає назві теми, засвідчує завершеність дослідження.

Викладені та обґрунтовані в дисертації теоретичні й концептуальні твердження, ідеї, положення та практичні рекомендації, отримані дисертантом вперше на основі авторського підходу до вирішення актуального науково-практичного завдання – формування партнерських відносин підприємств з вищими навчальними закладами.

Опрацювання опублікованих автором наукових праць дає змогу стверджувати, що вони повністю відображають висновки та пропозиції, наведені в дисертаційній роботі. Так, автором опубліковано 15 наукових праць (1 колективна монографія) загальним обсягом 5,25 друк. арк. (4,85 друк. арк. належить автору), серед яких 7 публікацій у фахових наукових виданнях, 4 публікації у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 7 тез доповідей конференцій.

Практичне значення результатів дослідження

Наукова новизна сформованих та обґрунтованих в дисертаційній роботі результатів, висновків та рекомендацій визначається тим, що вони

відзначаються особистим авторським підходом до вирішення важливої, актуальної задачі розроблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку партнерських відносин підприємств із ВНЗ.

Серед основних положень дисертації практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні теоретико-прикладних положень з розвитку партнерських відносин підприємств з ВНЗ. Основні результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність вітчизняних підприємств: ТзОВ «КУБ СТУДІО» (довідка №7 від 12.05.2017р.) та ТзОВ «Завод Електронпобутприлад» (довідка №59-318 від 21.08.2017р.).

Основні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка», зокрема у викладанні дисципліни «Консалтинг» (довідка № 67-01-1463 від 07.09.2017р.).

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації та відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертація та її автореферат в основному виконані відповідно до вимог МОН України. Ознайомлення зі змістом та структурою дисертації та автореферату свідчить про ідентичність викладення основних положень, у тому числі елементів наукової новизни.

Дисертація виконана українською мовою, оформлена в повній відповідності до вимог Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою, яка характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем.

Автореферат за технічним оформленням та структурою відповідає визначеним Міністерством освіти і науки України стандартам. Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження

Відзначаючи актуальність обраної здобувачем теми, наукову новизну результатів дослідження, їх достовірність та повноту викладу в

опублікованих працях, слід вказати і на наявність дискусійних положень та зауважень:

1. Визначаючи види економічної діяльності майбутнього економіки країни, автор зазначає, що підприємства інформаційно-комунікаційних технологій знаходяться на третьому місці за внеском в загальне зростання на 2015-2030 роки (с.78), тому варто було б обґрунтувати, чому об'єктом дослідження в роботі є процеси розвитку партнерських відносин саме з ІТ-підприємствами та ВНЗ і чи можна результати отриманих досліджень поширити на підприємства різних галузей економіки.

2. Досліджуючи найпоширеніші форми та приклади партнерства між підприємствами та ВНЗ у різних країнах, автор наводить оцінку, проведену експертами по кожній країні (с.69-70). Проте не зазначено, хто виступав в ролі експертів в даному дослідженні, на основі яких джерел систематизовано таблицю 2.4.

3. У таблиці 2.5. автор наводить дані витрат на освіту та індекси рівня співпраці «підприємство-університет» (с. 74), проте не зазначено, яким чином розрахований індекс співпраці і визначено місце країни в рейтингу.

4. При здійсненні розподілу країн з найвищими показниками інтелектуального потенціалу населення та України за витратами на освіту та індексом співпраці підприємств та ВНЗ на рис.2.2 (с. 75) визначено місце України, проте варто було б зазначити, якими джерелами інформації користувався автор при побудові даного рисунку.

5. Досліджуючи бар'єри розвитку партнерських відносин між опитаними ІТ-підприємствами та ВНЗ Львівщини (с.97) автор дає їм оцінку (від 1 до 5), проте не зазначає, який чином були розраховані дані кількісні показники.

6. Для усунення бар'єрів розвитку партнерських відносин пропонується створити модель оптимального вибору партнера для ІТ-підприємств, які поділяються на продуктові та аутсорсингові (с.121), хоча у новизні роботи автор виділяє і змішаний вид ІТ-підприємства.

Вищезазначені дискусійні положення та зауваження не впливають на позитивну оцінку опонованої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Щербатої Тетяни Сергіївни «Розвиток партнерських відносин підприємств з вищими навчальними закладами» є комплексним науковим дослідженням, що включає в себе пропозиції щодо розвитку партнерських відносин підприємств із ВНЗ.

Подана дисертаційна робота написана на високому рівні і є завершеною самостійною науковою працею. Виконані дослідження є актуальними, своєчасними та потрібними. Роботу написано грамотно, викладений матеріал доволі легко сприймається та відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Дисертація оформлена у відповідності до вимог МОН України, зокрема пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року.

Зважаючи на вищесказане, Щербата Тетяна Сергіївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

**Офіційний опонент –
доцент кафедри промислового маркетингу
Тернопільського національного технічного
університету ім. І. Пулюя,
кандидат економічних наук, доцент**

С.Б. Семенюк

Підпис к.е.н., доцента кафедри промислового маркетингу Семенюк С.Б.
засвідчую:

Проректор з наукової роботи
ТНТУ ім. І. Пулюя

Р. М. Рогатинський